

Торайғыров университетінің
ҒЫЛЫМИ ЖУРНАЛЫ

НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ
Торайғыров университета

**ТОРАЙҒЫРОВ
УНИВЕРСИТЕТІНІҢ
ХАБАРШЫСЫ**

ПЕДАГОГИКАЛЫҚ СЕРИЯСЫ
1997 ЖЫЛДАН БАСТАП ШЫҒАДЫ

**ВЕСТНИК
ТОРАЙҒЫРОВ
УНИВЕРСИТЕТА**

ПЕДАГОГИЧЕСКАЯ СЕРИЯ
ИЗДАЕТСЯ С 1997 ГОДА

ISSN 2710-2661

№ 2 (2023)

ПАВЛОДАР

НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ
Торайгыров университета

Педагогическая серия
выходит 4 раза в год

СВИДЕТЕЛЬСТВО

о постановке на переучет периодического печатного издания,
информационного агентства и сетевого издания
№ KZ03VPY00029269

выдано

Министерством информации и коммуникаций
Республики Казахстан

Тематическая направленность

публикация материалов в области педагогики,
психологии и методики преподавания

Подписной индекс – 76137

<https://doi.org/10.48081/LQYE2220>

Бас редакторы – главный редактор

Аубакирова Р. Ж.

д.п.н. РФ, к.п.н. РК, профессор

Заместитель главного редактора

Жуматаева Е., *д.п.н., профессор*

Ответственный секретарь

Антикеева С. К., *PhD доктор*

Редакция алқасы – Редакционная коллегия

Мағауова А. С.,

д.п.н., профессор

Бекмағамбетова Р. К.,

д.п.н., профессор

Фоминых Н. Ю.,

д.п.н., профессор (Российская Федерация)

Снопкова Е. И.,

к.п.н., профессор (Республика Беларусь)

Костюнина А. А.,

к.п.н., доцент (Республика Алтай)

Оспанова Н. Н.,

к.п.н., доцент

Куанышева Б. Т.

доктор PhD

Омарова А. Р.,

технический редактор

За достоверность материалов и рекламы ответственность несут авторы и рекламодатели

Редакция оставляет за собой право на отклонение материалов

При использовании материалов журнала ссылка на «Вестник Торайгыров университета» обязательна

FTAMP 14.35.07

<https://doi.org/10.48081/OTYY6528>***Ж. Н. Молдабеков¹, Е. Жуматаева², Қ. Ә. Ибрагим³**^{1,2}Торайгыров университеті,

Қазақстан Республикасы, Павлодар қ.;

³Қазақ спорт және туризм академиясы,

Қазақстан Республикасы, Алматы қ.

e-mail: *jenis-art@mail.ru

СТУДЕНТТЕРДІҢ ЭСТЕТИКАЛЫҚ ТАЛҒАМЫН ДАМУЫНЫҢ ӘДІСНАМАЛЫҚ НЕГІЗДЕРІ

Мақалада студенттердің талғамын дамытуға көмегін тигізер отандық, Ресей және шетел зерттеушілерінің педагогика, психология, философия, мәдени-әлеуметтік ілімдеріне субстанция болар тұғырнамалардың феномені айқындалып талданды. Оқу үдерісінің басты заңдылығы – білім мазмұнындағы қажетті нысаналарды саралау шеберлігі психологиялық бағамның құралдары ретінде перцептивті және апперсепселі қабілеттіліктерінің күннен-күнге өсу траекториясын қамтамасыз ету. Бұл жағдайда, кескіндемеге, сурет өнеріне қатысты эстетикалық талғамды заманауи мүддесіне сәйкестендіруге білім философиясы, педагогика мен психология ілімдерінің интеграциясында іске асырылуы көзделеді. Мұның өзі жоғары оқу орнына міндеттелген жалпы стандарт пен бағдарлама ауқымына сыймайтындықтан біздер тақырыпты осылай алдық. Біздің аталып отырған мақаламызда құжаттар жайлы ғылыми тұжырымдарды кең ауқымда бере алмағандықтан (көлемі көтермейді), оның бір кесіндісі – студенттердің эстетикалық талғамын дамытудың әдіснамалық негіздері көлемінде талдауды жөн көрдік. Қазақ халқының көркем өнер туындыларының мәдениет өрісіндегі ғылыми туындылар зерттеліп, оның эстетикалық талғамын әдіснамалық тұрғыда айқындалды. Мақаланың құрылымы қайшылықтар зерттелген еңбектерді жинақтай отырып, болжамын, мақсат, міндеттерін анықтау сыңайында ұсынылды. Шетел, ресей ғалымдарының педагогика негізінде жазылған көркем өнер нысандары сараланып, оған өз пайымдамаларымызды білдіру, талдау және т.б. әдіс-тәсілдермен ой-пікірлерімізді түйіндедік.

Эксперименттік жұмыстың доминанты болар әдіснамалық негізге қызмет етерлік өнімді әдіс-тәсілдер білімденудің жоғары деңгейіне бағдарлау бағыты матрицамен ұсынылды.

Кілтті сөздер: кескіндеме, перцептив, апперсепсе, матрица, өнімді әдістер, эстетикалық тағылым, көркем өнер.

Кіріспе

Студенттердің эстетикалық талғамын өркендетуде кескіндеме пәнінің білім мазмұны тұрғысында іске асырудың мәні зор. Студенттердің эстетикалық талғамын дамыту үдерісінде оқу үдерісінің жұмыс бағдарламасының мәні айрықша. Оқу пәнінің көздейтін ұстанымы студенттердің перцептивті және апперсепселі қабілеттіліктерінің жеке-мөлшерлерін болжап, олардың ақиқатқа сыйымды іскерліктерін білім қорын кескіндеме өнерімен дамыту, оны алға ілгерілету мәселелері жоғары оқу орнындарында маңызды. Стандарт ауқымындағы студенттерге жаппай ұсынылатын оқу бағдарламалары мен оқулықтар әрбір индивидтің перцептивті және апперсепселі қабілеттіліктерінің мөлшеріне эстетикалық, өнерді дамытуға қарама-қайшылықта келіп отыр. Салдарынан аталған қайшылықты анықтау стандарттан тыс бағдарлама мен оқу материалдың нұсқасын құрау көзделеді. Оны стандарт шегінен жоғары алуда әрбір студенттің қабылдау деңгейін анықтап оған сәйкес келесі тапсырмаларды даярлау мәселелері көкейкестілігін айқындайды.

Бағдарламада оқу жылына сәйкес оқу нұсқалары құрылады. Оқу студенттердің оны қабылдау деңгейліктерінің ескерілуі және табыстылығы студенттердің перцептивті қабілеттіліктерімен айқындала түспек. Әрбір индивидтің оқу материалын қабылдау қабілеттілігі мен еріктілігі, дағдылары оқытушы-профессор құрамдарының жұмыс үдерісіндегі деңгейліктерге нұсқалы тұрғыда жіктеулеріне тікелей бағынышты.

Мақала ауқымында бұл мәселені, оқу бағдарламасын жариялаудан гөрі, оның білім мазмұнының бір кесіндісіне тоқталуды жөн деп есептедік. Қазақ халқында көркем мәдениеттің табиғатын зерттеу үдерісінде Х. Арғынбаев [1], Ө. Жәнібеков [2], Қ. Ибраева [3], Ө. Марғұлан [4] және т.б. зерттеушілердің ғылымға қосқан үлестері айтарлықтай.

Сурет өнерімен студенттердің эстетикалық таным-талғамдарын дамыту үдерісінде қазақ халқының ежелгі сурет салу мүддесіндегі ұстанымдары педагогикалық негізді құрайды. Бұл орайда, аталып өткен зерттеушілердің еңбектеріндегі тұжырымдарында «Студенттердің қазақ халқының ұлттық мүддесі колөнер ауқымында қалай іске асырылуы тиіс?» – зерттеушілік

сұрағының туындауы арқылы олардың ғылыми жұмысты меңгеруге түрткі болар нысандарын зерделеуге мүмкіндіктер туады.

А. Арғынбаевтың қазба мәдениетін зерттеу үдерісінде қолданбалы өнер нұсқалары қазіргі студенттер үшін рухани байлық деуге болады. Оның басты себеп-салдары қазақ елінің көркем кәсібінің бар екендігіне көз жеткізу. Ө. Жәнібековтің қазақ қолөнерінің өзі сурет салудың мақсат-мүддесінсіз іске жарамауын түсіндіреді. Эстетикалық талғамды студенттерге сіңіртудің негіздері жоғарыдағы саралау тәсілімен талданған нысандардан байқау қиындық келтірмейді. Студенттердің ойлау-бағамдау қабілеттіліктерін сурет өнерімен, қолөнер табиғатымен дамытуда білім мазмұнының алар орны айрықша екеніне тоқталдық. Білім мазмұны бұл орайда, даярлау үдерісі ұсынылмағандықтан, аталған оқу үдерістерін зерттеушілік тұрғыда нұсқалы жүзеге асыру әрбір педагог-профессордың кәсібилігіне тәуелді.

Студенттердің эстетикалық талғамын дамытудың әдіснамалық негізін зерттеу барысында эстетикалық талғамы мен жоғары оқу орнындағы студенттердің әдіснамалық негіз құруларының арасында; қарама-қайшылықтар анықталды. Заманауи мүддесіне сәйкес қарама-қайшылықтарды шешудің жолы мен оның болжамын құрудың арасында.

Зерттеудің болжамы: егер студенттердің эстетикалық талғамының әдіснамалық негізі анықталса, заманауи мүддесіне қарсы келер қайшылықтары сараланса, оның шешілу әдіс-тәсілдері анықталса, онда студенттердің бұл көкейкестігі анықталады, мәселелерінің шешілуіне мүмкіндіктер туады.

Зерттеудің мақсаты: Студенттердің эстетикалық талғамын дамытудың әдіснамалық негізін айқындау.

Зерттеудің міндеттері:

- 1 Ғылыми еңбектің барысында әдіснамалық негізін айқындау.
- 2 Әдіснамалық негіздегі зерттеушілердің еңбектерін талдау және жаңалықтарының жүзеге асырылуы амалдарын анықтау.

Материалдар мен әдістер

Зерттеу нысанын айқындайтын «Студенттердің эстетикалық талғамын дамытудың әдіснамалық негіздері» тақырыбын таңдау мақсатында бірқатар зерттеушілердің еңбектерін талдап, ондағы біздердің зерттеу нысанымызға қатысты тұстарын айқындау мен қайшылық туғызатын жақтарын анықтап, көкейкестілігін ашу мәселелеріне екпін жасалды. Міне осы тұста, біздер қазіргі ұлттық мүддемізді консолидацияға сабақтастыру екеніне мән берілді. Десек те, ұсынылып отырған зерттеу мәселелерінің басымдық тұсы іргелі тағылым мен қолданбалы ғылымдар арасындағы әлі күнге дейін шешілмей келе жатқан, оның ұлғая түсіп отырған кереғар қайшылықтарды шешу бүгінге дейін өзектілігін жоймай келеді. Студенттердің ойлау өнерін эстетикалық

талғамдарын алға ілгерілету барысында дамыту үрдісінің қажетсіну уәжін анықтау міндеттерін макромаксаттан саралау, когнитивті-біліктілік, құлықтылық-ізгілік, құндылық-қасиеттілік, тәрбиелілік-адамгершілік сынайыдағы іс-шара, амал-тәсілдер мен нәтижелер және т.б желілерді алгоритмдік түзілімде саралау көзделеді.

Жоғарыда түйінделіп ұсынылған жаңалықтарымызды төмендегі матрицада көрсетеміз.

Студенттердің ойлау өнерінің негізінде эстетикалық талғамын өркендету амалдары							
1) Ілгерілету үдерісін қажетсінуге бағындыру	2) Талғамды эстетикалық тұрғыда ілгерілету	3) Ілгерілетудің мақсатын, міндеттерін табу	4) Кескіндеме өнерін педагогикалық ментеруде когнитивтік негізде саралау	5) Рухани құндылықтарды сұрыптау	6) Адамгершілікке бағамдау	7) Білімденудің инновациялық технологиялары	8) Нәтижелері

Матрица 1 – Студенттердің эстетикалық талғамын өркендету амалдары

Студенттердің эстетикалық талғамын өркендету амалдары болашақ мамандардың эстетикалық талғамдарын дамыту әдіснамасы негізінде зерттеушілердің еңбектерін талдау үдерісінде біздер жоғарыда көрсетілген матрицаны ұсынамыз. Бұл жағдайда, студенттердің жеке ішкі ойлау бағамдары суретті салу мен оны көпшілік көрерменге түсінікті болу тұсына көмек берер психологиялық және педагогикалық ғылымдарын ұтымды іс-әрекетте қолдана алу іскерлігін ширата алуына оқытушы-профессор қолайлы жағдай туғызуы көзделеді.

Сурет өзінің қоғамдағы алатын орнын ұдайы тұғырлы тұрғыда оны көрермендердің перцептивті қабылдауына байланысты. «Перцептив» ұғымы қабылдау әдістері.

Эстетикалық талғам - сурет өнерінің негізгі тірек көзі. Т. А. Ильинаның зерттеуінде адам өмір суретін табиғат аясы, ортасының заңдылықтары, әсемдікке жауап берер нысандары деген ой-пікір айтады. Көркемдік құралдар

арқылы сенсорлы арналарына жағымды әсер енгізулермен ерекшеленеді деп есептеген. Студенттердің көркемдік, эстетикалық түсініктерін жіктемеде көрсетіп отырмыз. Герменевтикалық тұрғыда дамытады деген ойды Т. А. Ильинаның аталған ой-түйіндерінің синтезі деуге болады [5, 45 б.]. Эстетикалық талғам жайлы В. А. Жуковский табиғаттағы сұлулық заңдылығы адамдарға жағымды сезім тудырады және оның даму үдерісі адам өміріндегі жайттардың бірлігімен анықталады деген ой қорытқан [6, 78 б.].

Салдарынан жоғарыда айтылған талдауларды саралай келе «Студенттердің эстетикалық талғамын дамыту қоршаған ортамен үйлесімділікте келуі» тұрғысында зерттеледі. Нәтижесінде, студенттердің эстетикалық талғамын дамыту қоршаған табиғат және ортаның ішінара үйлесімдікте, үндестікте келуі – біздің еңбегіміздің доминантты тұсы. Ұлттың санасын оңтайлы, жағымды жаққа бұруға қызмет етпейтін суреттің, графикалық туындының көпшілік қауымға қажеті жоқ екеніне мән береміз.

Т. А. Ильина мен В. А. Жуковский, Л. Б. Альберти, А. Дюрердің зерттеу жұмыстарындағы ой-пікірлері мен тірек көздерінің маңызды тұстарын 1-кестеден көруге болады.

Кесте 1 – Көркемдік құрал арқылы эстетикалық талғамды дамытудың негізі

№	Зерттеушілердің ой-пікірлері	Эстетикалық талғамның тірек-көзі	Психологиялық-педагогикалық тетіктері
1	Т. А. Ильина	Өнер туындысының табиғат аясында орындалуы, оның табиғат баурайындағы сұлулыққа жауап берер нысандары	Психологиялық тұрғыда өз туындысын сүйіспеншілікпен, табандылықпен орындауы
2	В. А. Жуковский	Эстетикалық талғам герменевтикалық тұрғыда дамытылуы	Қошаған ортамен үндестікте келуі. Когнитивті тұрғыда табиғатпен үйлесімдікте болуы
3	Л. Б. Альберти	Студенттерге сурет салудың педагогикалық негіздерін анықтап алу шеберлігінің ұштасуы.	Тағлымдық-әдіснамалық негізінің ғылыми базасының қоғам сұранысына қарай өзгеріске түсуіне мүмкіндік жасалуы
4	А. Дюрер	Педагогика іліміне зерттеушілердің әдіснамалық негізі болатын еңбектерінің тағылымдық-прагматикалық тұстарын ғылыми базаның қоғам сұранысына сәйкес келуін қадағалауы	Барлық зерттеушілердің еңбектеріндегі тұстарын әдіснамалық негізге алынуы камтамасыз етіледі

Зерттеушілер Л. Б. Альберти, А. Дюрер [8, 125 б.] кескіндеме өнерінің оқыту үдерісінде сурет салудың педогогикалық негіздерін анықтап, оның тағылымдық-әдіснамалық және жалпы ғылыми базасының қоғам сұранымына қарай өзгерістік тәсілмен құрылуы тұрғысында қарастырған. Авторлардың еңбектеріндегі айрықша феноменді тұстары:

– оқыту жүйесінің жаңа қоғамға сәйкес келуінен басымдық берілуі, өнер туындысын табиғаттағы диалектикалық заңдар мен қағидалары негізінің тірек ретінде алынуы;

– өнер туындысын ұсынуда оның тақырыбындағы көрсетілім ретіндегі мәнділікті формаға геометриялық аксиома әдісімен келтіруі.

Жоғарыдағы зерттеушілердің өнер туындысын, көрермен қауымның эстетикалық талғамының дамуына түрткі болары анық. Біздердің зерттеу еңбегіміздің әдіснамалық негізіне аталған ғылыми жаңалықтар айрықша көмек берері анықталды.

Ш. Холлоши [9, 15 б.] суретті салуда кесу әдісін ұтымды қолданып, оның даму үдерісінің тәсілдерін анықтап, шеберлігін шыңдауға ұтымды қолданған. Сол секілді Р.Генрир [10, 98 б.] сабақ өткізу барысында студенттердің болашақта өз тұлғалық болмысын дамыта алу әдісін анықтаған. П. П. Чистяков педагогикалық жүйенің нұсқасын алғашқылардың бірі болып құрған [11, 21 б.].

Өнер туындысын аталған ғалымдардың еңбектерінде студенттердің эстетикалық талғаммен дамытудың әдіснамалық негіздерін дамытуға толықтай мүмкіндік берері даусыз.

Нәтижелер мен талқылау.

Зерттеу жұмысының жаңалықтары оқу бағдарламасын студенттерге элективті курс мәнінде ұсыну. Мақаланың көлемі оны көтермейтіндіктен, білім мазмұнының тірегі ретінде студенттердің эстетикалық тағылымын дамытудың әдіснамалық негіздері зерделенеді.

Еңбегіміздің ұсынар жаңалығы түбінде элективті курстың басымдығы болар студенттердің эстетикалық талғамын дамытудың әдіснамалық негізін көрсетеміз:

- Герменевтика – білім мазмұнының компонентін ғылыми ұғымдарды түсіну арқылы қызметте қолдану әдісі.

- Синтез – бір-бірімен жүйеге салу әдісі.

- Жағымды сезім тудыру әдісі (сурет өнерімен)

- Бірлік полотноның құрам бөліктерінің сабақтастығын жинақтауда бір мағынаны көрсету әдісі.

- Талдау – бұл іс-әрекет сипаттау емес, нұсқалы тұрғыда жеке-жеке дәйектеу әдісі.

- Саралау – мөндес ұғымдарды теріп алу әдісі.
- Эстетикалық талғамды өрістету әдісі.
- Сыртқы құбылыспен ішінің үйлесуі- суггестив әдісі.
- Өзгерістік әдіс.
- Геометриялық аксиома әдісі.
- Кесу әдісі.
- Тұлға болмысын дамыту әдісі (болашақ маманның).

Әдіснамалық негіздің нәтижелілігі мен оны талқылауға қатысты матрицаны ұсынамыз.

Элективті курсты меңгерудің әдіснамаға қызмет етер әдістердің жіктелісі	Герменевтика білім мазмұнының ғылыми компонентінің түсінуінің әдісі	Бұл әдістер білімдеудің инновациялық технологияларына қызмет ететін әдістер
	Синтез- бір-бірімен жүйеге трансформациялау әдісі	
	Жағымды сезім тудыру әдісі	
	Әртүрлі мағынаның сабақтастық мәнін анықтау әдісі	
	Талдау – бұл әрбір нысанды жеке-жеке дәйектеу,зандылығын ашу әдісі	
	Саралау, мөндес ұғымдарды теріп алу	
	Эстетикалық талғамды өрістету әдісі	
	Сыртқы құбылыстың іштей ойлау мен түйісуі-суггестив әдісі	
	Өзгерістік әдіс,геометриялық аксиома әдісі	
	Кесу әдісі,тұлға болмысын дамыту әдісі феномендігін дәлелдеу әдісі	

Матрица 2 – Студенттердің эстетикалық талғамын дамытудың өнімді әдістері

Бұл оқытушы-профессорлардың студенттерге өздігінен жұмыс жүргізу үдерісіне ұсынылған қызметтердің түрлері. Студенттің дәрістен алар білімі 100 %-дан тек 20 % болса, қалған 80 %-дың 40 % оқытушы-профессормен ынтымақтастықта қызмет атқарылса ендігі 40 % студент жеке-дара өздігімен жұмыс жүргізуі кредиттік технологияның талаптарына сәйкес келеді.

Қорытынды

1 «Студенттердің эстетикалық талғамын дамытудың әдіснамалық негіздері» тақырыбымызға қатысты ұғымдар анықталып, бұл бағдарға зерттеу жұмыстарын жазған ғалымдардың еңбектеріндегі феномендігі дәйектелді.

2 Зерттеу нысанына тікелей байланысты болып келетін Мемлекеттік білім берудің стандарты біздің зерттеу жұмысымызға толықтай дерлік сәйкестендірілгендіктен, білім мазмұнына тірек көзі болар түзілімдер сараланды.

3 Білім мазмұнына қатысты енгізілген жаңалықтар бұрынғы зерделенген ғалымдардың еңбектерін жинақтап, оған өз тараптарымыздан ұсынған тұжырымдарды саралап, оны 1-матрицамен көрсетілді.

4 Осы тақырыпқа қатысты зерттеушілердің ғылыми қосқан әдіснамалық негіздерін өздігінен интерпретациялап, одан 1-кесте назарларыңызға ұсындылды.

5 Жұмысымыздың нәтижесін айғақтайтын материалдар мен талқылаулар сұрыпталды.

6 Студенттердің эстетикалық талғамын дамытудың өнімді әдістері. Бұл әдістер оқытудың инновациялық технологияларына қызмет ететіне дәйектемелер тұжырымдалды.

Матрицаға әзірленген жоғарыдағы құрылған түзілімнен әдіснамалық негіздерінің әдістері жіктелді. Жоғарыдағы әдістердің нәтижеге бағдарлануы оқытушы-профессордың нұсқаулық беретін ұстанымына бағынышты:

– Тұтас бір полотноны жеке құрам-бөліктерге жіктей алу іскерлігін шыңдау;

– оқу және оқыту үдерістері студенттердің көркемдік-эстетикалық талғамдарының жоғары деңгейге бағытталуына сәйкес құралдар оны іске асыратын үдерістерді және оның жағдайын алдын-ала даярлау;

– сурет салуда оның білім берер тұстарын жүйелеу, жинақтау, тарихи тәжірибені басшылыққа алу мәселелерін шешуді әзірлеу;

– сурет салудың ғылыми-тағылымдық негізін құрудағы проблемалық тұстарын анықтау;

– пейзаж суреттерін салуға қызмет етер оқу үдерісін қажетсіну уәжіне бағындырудың тәсілдерін айқындау.

Сурет салуда оның нұсқаулық түрін аудармай орындауда қолданылатын тиімді, өнімді әдістердің білімденудің инновациялық технологияларына қызмет ету рөлін нақтылау қажет деп қорытындылаймыз.

ПАЙДАЛАНҒАН ДЕРЕКТЕР ТІЗІМІ

- 1 **Арғынбаев, Х. А.** Қазақ отбасы. – Алматы : Қайнар, 1996. – 288 б.
- 2 **Жәнібеков, Ө.** Қазақтың ұлттық қол өнері. – Алматы, 2020. – 120 б.
- 3 **Төлеубекова, Р., Жұматаева, Е.** Этнопедагогика: оқу құралы. – Алматы : CyberSmith, 2018. – 400 б.
- 4 **Жұматаева, Е., Қадысова, Р. Ж.** Рухы биік тұлғалар. Ғылыми-публицистикалық басылым. – Новосибирск, 2007. – 344 б.
- 5 **Ильин, И. А.** Одинокий художник. – М. : Искусство, 1998. – 347 с.
- 6 **Жұматаева, Е.** Жоғары мектепте оқытудың біртұтас дидактикалық жүйесінің теориясы. – Алматы : «Энерго» баспасы, 2016. – 260 б.

7 Өнер: Жалпы білім беретін мектептің жаратылыстану-математика бағытындағы 11-сыныбына арналған оқулық / Қ. Болатбаев, Е. Қосбармақов, А. Еркебай – Алматы : «Мектеп» баспасы, 2007.

8 **Холлоши, Ш.** Большая советская энциклопедия: [в 30 т.] / под ред. А. М. Прохоров – 3-е изд. – М. : Советская энциклопедия, 1969.

9 Великие художники. В. Д. Поленов / Ред. кол. : К. Костюк, А. Барагамян, С. Ананьева, М. Гордеева, С. Королёва, Е. Иванова – М. : Директ-медиа, 2010. – 49 с.

10 **Мусат, Р. П.** Художественная картина мира : эстетические аспекты // Современные проблемы науки и образования. – 2015. – 21 с.

REFERENCES

1 **Argynbaev, H. A.** Qazaq otbasy [Kazakh family]. – Almaty : Qanar, 1996. – 288 p.

2 **Janibekov, Ó.** Qazaqtyn ulttyq qol óneri [Kazakh National hand art]. – Almaty, 2020. – 120 p.

3 **Tóleybekova, R., Jumataeva, E.** Etnopedagogika oqú quraly [Ethnopedagogy] tutorial. – Almaty : CyberSmith, 2018. – 400 p.

4 **Jumataeva, E., Qadysova, R.J.** Rýhy bik túlgalar (Ǵylymı-pýblıstıkalyq basylym) [High-spirited personalities]. – Novosıbrsk, 2007. – 344 p.

5 **Iln, I. A.** Odınokı hýdojnik [Lonely Artist]. – Moscow : Iskýstvo, 1998. – 347 p.

6 **Jumataeva, E.** Joǵary mektepte oqytýdyń birtutas didaktıkalyq júesiniń teornasy [The theory of a unified didactic system of teaching in high school]. – Almaty : «Energó» baspası, 2016. – 260 p.

7 Өнер [Art] : Jalpy bilim беретin mekteptiń jaratylıstaný-matematika baǵytyndaǵy 11-synybyna arnalǵan oqýlyq / Q. Bolatbaev, E. Qosbarmaqov, A. Erkebai. – Almaty : «Mektep» baspası, 2007.

8 **Holloshi, Sh.** Bolshara sovetskara entsiklopedıa [The Great Soviet Encyclopedia] : in 30 v. /ed. by A. M. Prohorov – 3-e izd. – Moscow : Sovetskara entsiklopedıa, 1969.

9 Velıkie hýdojnikı [Great khudozhniki]. V. D. Polenov / Ed. by K. Kostıyk, A. Baragamian, S. Ananeva, M. Gordeeva, S. Korolёva, E. Ivanova. – Moscow : Direkt-media, 2010. – 49 p.

10 **Mýsat, R. P.** Hýdojestvennara kartına mira : estetcheskie aspekty [Beautiful picture of the world : aesthetic aspects] // Sovremennye problemy nauky i obrazovaniya. – 2015. – 21 p.

Материал 24.05.23 баспаға түсті.

*Ж. Н. Молдабеков¹, Е. Жуматаева², К. А. Ибрагим³

^{1,2}Торайғыров университет,

Республика Казахстан, г. Павлодар;

³Академия спорта и туризма,

Республика Казахстан, г. Алматы.

Материал поступил в редакцию 24.05.23.

МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ РАЗВИТИЯ ЭСТЕТИЧЕСКОГО ВКУСА СТУДЕНТОВ

В данной статье определяется и анализируется феномен платформ, способствующих развитию вкуса учащихся, которые могут быть субстанцией для педагогики, психологии, философии, культурологических и социальных учений отечественных, российских и зарубежных исследователей. Основным законом образовательного процесса является умение выделять в содержании образования необходимые ориентиры, как средство психологической оценки, обеспечивающее траекторию повседневного роста перцептивных и апперцептивных способностей. При этом планируется осуществить интеграцию философии образования, педагогики и психологии для согласования эстетического вкуса с современными интересами живописи и искусства. Поскольку это не вписывается в общий стандарт и объем программы, закрепленной за высшим учебным заведением, мы взяли тему таким образом. Поскольку упомянутая нами статья не могла дать научных выводов о документах большого масштаба (не увеличивает объем), мы решили проанализировать одну ее часть в рамках методических основ формирования эстетического вкуса учащихся. Исследованы научные труды в области культурологии художественного творчества казахского народа, методологически определен его эстетический вкус. Структура статьи была представлена в виде определения прогноза, целей и задач, обобщения исследованных работ по противоречиям. Художественные объекты, написанные на основе педагогики зарубежных и российских ученых, дифференцируются, выражая наше мнение, анализ и т.д. Мы обобщили наши мысли, используя методы. Продуктивные методы, служащие доминирующей методологической основой экспериментальной работы, были представлены матрицей для ориентации на более высокий уровень образования.

Ключевые слова: живопись, перцептив, апперцепция, матрица, продуктивные методы, эстетическое воспитание, искусство.

*Zh. N. Moldabekov¹, E. Zhumatayeva², K. A. Ibragim³

^{1,2}Toraighyrov University,

Republic of Kazakhstan, Pavlodar;

³Academy of Sports and Tourism,

Republic of Kazakhstan, Almaty.

Material received on 24.05.23.

METHODOLOGICAL BASIS FOR THE DEVELOPMENT OF AESTHETIC SENSE OF STUDENTS

In this article the phenomenon of platforms that contribute to the development of the sense of students, which can be the substance for pedagogy, psychology, philosophy, cultural and social scientists of domestic Russian and foreign researchers are defined and analyzed. The basic law of the educational process is the ability identifying the necessary guidelines in the content of education, as a means of psychological assessment, providing a trajectory for the daily growth of perceptual and apperceptive abilities. At the same time, it is planned to integrate the philosophy of education, pedagogy and psychology in order to harmonize the aesthetic sense with the contemporary interests of painting and art. Since this does not fit into the general standard and scope of the program assigned to a higher educational institution and so, we took the topic in this way. Since the article we mentioned could not give scientific conclusions about large-scale documents (does not increase the volume), we decided to analyze one part of it within the framework of the methodological foundations for the formation of students' aesthetic sense. Scientific works in the field of cultural studies of artistic creativity of the Kazakh people have been studied, its aesthetic sense has been methodologically determined. The structure of the article was presented in the form of a definition of the forecast, goals and objectives, a generalization of the studied works on contradictions. Artistic objects, written on the basis of the pedagogy of foreign and Russian scientists are differentiated by expressing our opinion, analysis and others. We summarized our thoughts by using methods. Productive methods, which serve as the dominant methodological basis of the experimental work, were presented as a matrix for orientation to a higher level of education.

Keywords: painting, perceptive, apperception, matrix, productive methods, aesthetic education, art.

Теруге 24.05.2023 ж. жіберілді. Басуға 30.06.2023 ж. қол қойылды.

Электронды баспа

7,53 Мб RAM

Шартты баспа табағы 24,7.

Таралымы 300 дана. Бағасы келісім бойынша.

Компьютерде беттеген З. С. Исақова

Корректорлар: А. Р. Омарова, Д. А. Кожас

Тапсырыс № 4083

Сдано в набор 24.05.2023 г. Подписано в печать 30.06.2023 г.

Электронное издание

7,53Мб RAM

Усл.п.л. 24,7. Тираж 300 экз. Цена договорная.

Компьютерная верстка З. С. Исақова

Корректоры: А. Р. Омарова, Д. А. Кожас

Заказ № 4083

«Toraighyrov University» баспасынан басылып шығарылған

Торайғыров университеті

140008, Павлодар қ., Ломов к., 64, 137 каб.

«Toraighyrov University» баспасы

Торайғыров университеті

140008, Павлодар қ., Ломов к., 64, 137 каб.

8 (7182) 67-36-69

e-mail: kereku@tou.edu.kz

www.vestnik-pedagogic.tou.edu.kz